

20. Dawka mleka a gojenie się ran po usuwaniu rogów

Najważniejsze w punktach

- Zdecydowanej większości cieląt ras mlecznych usuwa się zawiązki rogów
- Proces gojenia ran po takim zabiegu może trwać nawet kilkanaście tygodni
- Podawanie cielętom większych dawek mleka przyspiesza ten proces

Wstęp

Ze względów bezpieczeństwa praktycznie standardem jest usuwanie cielętom ras mlecznych zawiązków rogów. Najczęściej stosowaną metodą ich usuwania jest metoda termiczna, która sprowadza się – bardzo ogólnie mówiąc – do ich wypalenia. Proces pełnego wygojenia ran po takim zabiegu jest dość długi. Szczególnie długo może trwać u cieląt, które są żywione bardzo ograniczonymi dawkami pasz płynnych.

Konsekwencje wypalania rogów

Usuwanie zawiązków rogów bezspornie należy traktować jako zabieg, a cielęta powinny być odpowiednio do niego przygotowane. Miejsce zabiegu powinno być znieczulone (Nielsen i wsp., 2023). Zalecane jest także podawanie cielętom środków o działaniu przeciwbólowym i przeciwzapalnym (Mintline i wsp., 2013; Nielsen i wsp., 2023).

Jak już wspomniano, najczęściej stosowaną metodą usuwania zawiązków rogów u cieląt jest metoda termiczna. W trakcie takiego zabiegu usuwany jest cały związek rogu wraz ze skórą i tkankami go obejmującymi. W efekcie jest to dla zwierzęcia zabieg bardzo bolesny. Zmiany w zachowaniu cieląt po dehornizacji termicznej – świadczące o odczuwaniu bólu – mogą być widoczne nawet przez okres kilku tygodni.

W badaniach Adcock i wsp. (2023) cielęta, którym wypalano zawiązki rogów, spędzały więcej czasu nieaktywnie (leżąc, śpiąc) oraz przeżuwały mniej w pierwszych 3 tygodniach po zabiegu, w porównaniu do cieląt, które zabiegowi nie zostały poddane. Zwierzęta, którym wypala się zawiązki rogów, spędzają również mniej czasu na zabawie w okresie bezpośrednio po zabiegu (Mintline i wsp., 2013). Obserwacje te mogą być interpretowane jako zmniejszenie aktywności ruchowej w celu zachowania większej ilości energii na regenerację organizmu, a także zmniejszenie prawdopodobieństwa przypadkowego uszkodzenia rany w trakcie biegania, skakania itp. (Mintline i wsp., 2013; Adcock i wsp., 2023).

Wpływ żywienia na gojenie ran

Co bardzo istotne, proces gojenia rany po wypaleniu zawiązków rogów jest procesem długotrwałym. Może trwać nawet kilkanaście tygodni (Adcock i wsp., 2023), co wynika między innymi z długiego procesu odbudowy nabłonka pokrywającego ranę (Reedman i wsp., 2022; Adcock i wsp., 2023). Im dłużej trwa proces gojenia rany, tym wspomniane negatywne konsekwencje zabiegu potencjalnie będą obserwowane u cielęcia dłużej.

Ponieważ zaleca się, aby wypalanie rogów miało miejsce nie później niż w 8 tygodniu życia, tj. gdy średnica zawiązków rogów nie przekracza 2 cm (Nielsen i wsp., 2023), zabieg ten wykonywany jest gdy głównym źródłem składników pokarmowych dla cielęcia jest jeszcze pasza płynna (mleko lub preparat mlekozastępczy). Stąd też jeden z zespołów badawczych wysunął hipotezę zakładającą, że u cieląt

żywionych większymi dawkami preparatu mlekozastępczego proces gojenia ran po usunięciu termicznym zawiązków rogów może być szybszy, gdyż zwierzęta będą otrzymywać więcej energii i składników pokarmowych niezbędnych do odbudowy organizmu. W celu weryfikacji tej hipotezy, cielętom podawano preparat mlekozastępczy do woli (lub prawie do woli, tj. cielęta mogły pobierać do 15 litrów preparatu mlekozastępczego/dzień) lub ograniczono jego dawkę do 6 litrów/dzień (Reedman i wsp., 2022). Obie grupy cieląt dostawały ten sam preparat mlekozastępczy oraz pójło o takiej samej koncentracji proszku w 1 litrze (150 g proszku w 1 litrze pójła).

Tylko 12% ran po wykonanych zabiegach zagoiło się całkowicie w okresie 8 tygodni życia cieląt objętych obserwacją, a na niespełna ponad połowie z nich w pełni wykształcił się nowy nabłonek. Obserwacje te potwierdzają, że gojenie rany po dekontaminacji termicznej jest procesem wolnym. Co jednakże szczególnie istotne, u cieląt które otrzymywały większe dawki preparatu mlekozastępczego, proces gojenia ran był szybszy. W każdym analizowanym okresie po zabiegu cielęta mogące pobierać preparat mlekozastępczy do woli miały prawie dwa razy większe prawdopodobieństwo, że w obrębie rany wykształciła się nowa tkanka (nabłonek) (Reedman i wsp., 2022).

Podsumowanie

Jakkolwiek w opisanych badaniach cielęta żywione mniejszymi dawkami preparatu mlekozastępczego pobierały i tak dość dużą jego ilość (900 g proszku preparatu/dzień), która z pewnością pokrywała ich potrzeby pokarmowe, to zwiększenie tej dawki przyspieszało powrót zwierząt do zdrowia. Jeśli więc w żywieniu cieląt jest stosowana mniejsza dawka mleka lub preparatu mlekozastępczego, powrót takich zwierząt do zdrowia po usunięciu zawiązków rogów będzie szczególnie długi.

Literatura

Adcock, S. J. J., B. C. Downey, C. Owens, C. B. Tucker. 2023. Behavioral changes in the first 3 weeks after disbudding in dairy calves. *J. Dairy Sci.* 106:6365-6374. <https://doi.org/10.3168/jds.2023-23237>

Mintline, E. M., M. Stewart, A. R. Rogers i wsp. 2013. Play behavior as an indicator of animal welfare: Disbudding in dairy calves. *App. Anim. Behav. Sci.* 144:22-30. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2012.12.008>

Nielsen, S. S., J. Alvarez, D. J. Bicout i wsp. 2023. Welfare of calves. *EFSA Journal* 21:7896. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7896>

Reedman, C. N., T. F. Duffield, T. J. DeVries i wsp. 2022. Effect of plane of nutrition and analgesic drug treatment on wound healing and pain following cautery disbudding in preweaning dairy calves. *J. Dairy Sci.* 105:6220-6239. <https://doi.org/10.3168/jds.2021-21552>

Paweł Górka
Opublikowane styczeń 2024
Odchów.pl (<https://odchow.pl/>)